

Avšak tato kusost by mohla míti za následek nařikatelnost registrace a tak by zasáhla i samu právní existenci této korporace; proto ani nejpečlivější a nejpodrobnější zřetel na tuto obsahovou složku stanov jak se strany představenstva této korporace, tak i se strany rejstříkového soudu, nelze pokládati za zbytečný. Vyřizování záležitostí firemních, tedy také rejstříku společenstevního, spadá do rámce řízení nesporného (srov. § 7 nař. č. 71/1873 ř. z. a zák. č. 100/31 Sb.). Základní myšlenkou tohoto řízení pak jest, aby subjekt, v jehož zájmu se vede, byl v budoucnu chráněn proti jakýmkoliv poruchám.⁴⁸⁾

František Poláček:

ZMATEK PODLE § 281, ČÍS. 5 TR. Ř.

Důvod zmatečnosti podle § 281, čís. 5 tr. ř. míří proti s k u t k o v ý m z á v ě r ů m napadeného rozsudku. V tom se shoduje s odvoláním z výroku o vině. Tímto společným cílem zmateční stížnosti z uvedeného důvodu zmatečnosti a odvolání z výroku o vině se však stěžovatel nesmí dáti svésti k záměně obou opravných prostředků tak, aby opravný prostředek jím vznesený byl zmateční stížností jen toliko podle jména, svým obsahem byl však odvoláním z výroku o vině.

Proto již nutnost přesného vymezení rozdílu mezi oběma opravnými prostředky nutí nás k tomu, abychom se seznámili s uvedeným (snad nejčastěji užívaným) důvodem zmatečnosti. Zná-li stěžovatel jeho d o s a h, vyhne se nebezpečí, aby jej nepřekročil a aby se vyvaroval zamítnutí zmateční stížnosti podle § 4, čís. 1, § 1, čís. 2 zák. čís. 3/1878 ř. z.

Abychom mohli poznati dosah tohoto zmatku, je nezbytně třeba porozuměti o b s a h u j e d n o t l i v ý c h v a d v něm vyjmenovaných. Tím dosáhneme též dalšího cíle, totiž správného rozpoznání vzájemného poměru těchto vad. Jejich zaměňování není sice spojeno s nebezpečím zamítnutí, jako je tomu při záměně zmateční stížnosti s odvoláním z výroku o vině, neboť podle § 1, čís. 2 uved. zák. stačí, když se ve zmateční stížnosti označí skutečnost, jež má býti důvodem zmatečnosti. Nesprávné podřadění této skutečnosti pod některou z jednotlivých vad podle § 281, čís. 5 tr. ř. neškodí. Jak máme však poznati, která skutečnost tu má býti uplatněna, když si nejsme jisti výkladem § 281, čís. 5 tr. ř.; nepomůže tu ani, opiše-li se z rozpaků jeho znění v celém rozsahu — jak se též zpravidla děje — a uvede-li se pak k tomu dodatečně skutečnost, o níž se stěžovatel domnívá, že naplňuje některou z vad, jichž se úvodem dovolal.

Pokusme se proto vyložití jednotlivé případy uvedené v § 281, čís. 5 tr. ř.

Pročteme-li si toto ustanovení, shledáme, že si musíme ujasniti celou ř a d u p o j m ů a to pojem rozsudku (1), rozsudečného výroku (2), rozhodovacích důvodů (3), výroku o rozhodných skutečnostech (4), právních úvah (5), důvodů pro výrok o rozhodných skutečnostech (6), údajů rozhodovacích důvodů o obsahu jednotlivých důvodů (7), nedostatku důvodů (8), nedostatku logických důvodů (9) a dále vnějšího odporu výroku

⁴⁸⁾ H o r a: Soudní řízení nesporné, Praha, 1931, str. 7.

o rozhodných skutečnostech (10), jeho neúplnost (11), nejasnost (12), a vnitřní odpor (13); konečně je třeba si ujasnit povahu řečeného zmatku (14).

1. V podstatě jde o vady rozsudku. Přihlédneme-li však blíže ke znění § 281, čís. 5 tr. ř., poznáme, že je v něm přesně uvedeno, kterých jednotlivých částí rozsudku se musí jednotlivé vady týkati, aby naplňovaly uvedený zmatek. Je proto správné, mluví-li se o vadě té které části rozsudku, jak je tato část specialisována v § 281, čís. 5 tr. ř., nikoli však, praví-li se, že tu jde o tu kterou vadu rozsudku. Není proto správné mluvíti na příklad o »neúplnosti rozsudku«, neboť o neúplnosti rozsudku lze mluvíti též z hlediska zmatku podle § 281, čís. 7 tr. ř.

2. Rozsudečným výrokem rozumíme nález soudu o vině podle § 270, odst. 2, čís. 4 tr. ř., a byl-li obžalovaný odsouzen, tedy to, co je uvedeno v § 260, čís. 1—3 tr. ř. Pátráme-li v § 281, čís. 5 tr. ř., shledáme, že tu není uvedena ani jedna vada, jež by se týkala bezprostředně rozsudečného výroku, nebo jež by byla jeho speciální vadou, jako je tomu v případě »neúplnosti rozsudečného výroku« podle §§ 281, čís. 3, 260 tr. ř.

Že vady uvedené v § 281, čís. 5 tr. ř. můžeme hledati »i« v rozsudečném výroku, na to poukazuje citace § 270, čís. 4 a 5 tr. ř. (zákon čís. 1/1920 Sb. opominul opraviti § 281, čís. 5 tr. ř. a uvéstí jej v soulad s novým zněním § 270 tr. ř.). Uvedená citace nám naznačuje, že a které vady (viz to, co bude dále uvedeno pod čís. 4) lze hledati i v rozsudečném výroku. Avšak ani tu není správné mluvíti o neúplnosti rozsudečného výroku, neboť jí se rozumí již řečená vada podle §§ 260, 281, čís. 3 tr. ř.

3. Podobně jako není přesné mluvíti s hlediska zmatku podle § 281, čís. 5 tr. ř., o neúplnosti rozsudku a rozsudečného výroku, tak není přesné mluvíti o neúplnosti rozhodovacích důvodů. Že vady, uvedené v § 281, čís. 5 tr. ř. je hledati zejména (vedle rozsudečného výroku) v rozhodovacích důvodech, na to poukazuje nejen povaha vad tam uvedených, ale i citace § 270, čís. 7 (správně čís. 5) tr. ř. Než pojem »rozhodovací důvody« je příliš široký, aby se jím mohlo vystihnouti, které jejich části se týká jednotlivá vada podle § 281, čís. 5 tr. ř. Podle § 270, odst. 2, čís. 5 tr. ř. má býti v rozhodovacích důvodech uvedeno: a) které skutečnosti, b) z jakých důvodů soud pokládal za dokázané nebo za nedokázané a c) jakými právními úvahami se řídil, rozhoduje právní otázky a zamítaje přednesené námítky. Z toho je zřejmé, že se rozhodovací důvody skládají z více součástí; pravíme-li pak na příklad, že jde o neúplnost rozhodovacích důvodů, je nejasné, které ze tří uvedených částí se namítaná neúplnost týká.

4. Výrokem o rozhodných skutečnostech se rozumí závěry nalézacího soudu o tom, co má za dokázané nebo za nedokázané.

Takovým závěrem je netoliko skutkový závěr nalézacího soudu, ježž si zbudoval přímo na důkazních prostředcích, ale i skutkový závěr, ježž nalézací soud buduje teprve na podkladě závěrů, jež si byl učinil; tu jde o závěry nepřímé dovedené z důkazních prostředků. Může býti na příklad dosvědčeno, že pachatel byl přímo přistizen při krádeži; dosvědčují-li však důkazní prostředky toliko, že věc byla odcizena, že k ní neměl přístup nikdo jiný než obviněný, a že věc byla u něho nalezena, pak lze teprve na podkladě těchto (přímých) závěrů budovati další (nepřímý) závěr, že obviněný byl pachatelem krádeže. Jde-li o duševní jevy (vjemy,

představy, city, snahy), může je pozorovati jen jednotlivec, který je prožívá; může proto při duševních jevech býti přímým důkazem jen jednotlivcovo sebezpozorování (introspekce); duševní jevy druhých lze poznati jen podle jejich chování (extrospekce); sem spadají na příklad přípravy obviněného k činu, provedení činu samého nebo projevy obviněného po spáchaném činu. Nesmíme tudíž z toho, že duševní jevy jiných osob zpravidla nemůžeme dokázati přímo (nedojde-li k pachatelovu doznání), nýbrž teprve nepřímou podle jejich chování, dovozovati, že takové závěry nejsou skutkovým zjištěním, nýbrž právním posuzováním.

Z toho, co bylo uvedeno, plyne, že se výrok o rozhodných skutečnostech skládá z celé řady závěrů o jednotlivých skutečnostech. Mluvíme-li pak o vadách tohoto výroku, nezbyvá, než abychom jeho vadnost zkoumali na podkladě jednotlivých skutkových závěrů.

Výrok o rozhodných skutečnostech je podle § 270, odst. 2, čís. 5 tr. ř. součástí rozhodovacích důvodů a to na rozdíl od právních závěrů jejich nezbytnou součástí.

Výrok o rozhodných skutečnostech je však též součástí rozsudečného výroku. To naznačuje, jak bylo již nahoře pod čís. 2 uvedeno, citace § 270, odst. 2, čís. 4 (nesprávně čís. 6) tr. ř. v § 281, čís. 5 tr. ř.

Vyslovuje se názor, že v rozsudečném výroku není místa pro zjišťovací činnost nalézacího soudu a že v důvodech scházející skutková zjištění nelze doplňovati z rozsudečného výroku (viz rozh. čís. 2299 Sb. n. s.).

K tomu je odpověděti toto:

Podle § 260, č. 1 tr. ř. ve spojení s § 207, odst. 2, č. 2 tr. ř. je v rozsudečném výroku uvést zvláštní okolnosti místa, času, předmětu atd., pokud je toho třeba k jasnému označení činu. Účelem uvedení těchto okolností je individualisace souzeného činu, to je takové jeho označení konkrétními skutečnostmi, podle nichž by bylo lze čin rozlišiti od jiného, zejména, aby mohlo býti posouzeno, zda nebyla porušena zásada ne bis in idem. Uvedení těchto jednotlivých skutečností je přesně rozlišovati od označení činu druhovými zákonnými znaky, které umožňují poznati, která zákonná skutková podstata byla naplněna. Není proto na příklad výrokiem o rozhodných skutečnostech ta část rozsudečného výroku, v níž se praví, že bylo způsobeno těžké poškození na těle v nepřátelském úmyslu, nýbrž ona část, v níž je uvedeno, že se to stalo »15. srpna« v »obci Z« a že poškození bylo způsobeno »X. Y-ovi«.

Kdy lze říci, že jde o rozhodnou skutečnost?

Rozhodnost skutečnosti může býti posuzována buď podle její závažnosti s hlediska právního, nebo podle její závažnosti s hlediska skutkového. Právní hledisko vysvětluje, kterých skutečností je třeba, aby byla naplněna zákonná skutková podstata, o niž jde; vymezuje povinnost nalézacího soudu v tom směru, o kterých skutečnostech musí uvažovati a o kterých si musí učiniti skutkové závěry. Skutkové hledisko pak umožňuje posouditi tu kterou skutečnost podle jejího významu, jaký má při tvoření skutkového závěru, totiž zda můžeme souditi, že v případě, že skutečnost rozmnoží základ, na němž je vybudován skutkový závěr, nebo že od něho odpadne, může dojiti ke změně skutkového závěru.

Tázeme-li se tudíž otázkou nahoře uvedenou, totiž »zda jde o rozhodnou skutečnost«, když uvažujeme o pojmu výroku o rozhodných skutečnostech podle § 281, čís. 5 tr. ř., svádí nás to k závěru, že k výkladu tohoto pojmu je použití obou hledisek. To však není správné, neboť se tu přehlíží, že položená otázka má dvojí (nahoře uvedený) smysl.

Vytýká-li se na příklad neúplnost výroku o rozhodných skutečnostech v tom směru, že nalézací soud pominul některý průvod, který potvrzuje

určitou skutečnost, pak se závažnost vady posuzuje podle závažnosti skutečnosti, kterou se napadený rozsudek nezabýval a uvažuje se tu vlastně o způsobilosti této skutečnosti přivoditi změnu napadeného skutkového závěru. Tím se řeší jen otázka, zda se v y t ý k a n á v a d a týká rozhodné skutečnosti; s hlediska § 281, čís. 5 tr. ř. však musíme řešiti otázku, zda se n a p a d e n ý v ý r o k týká rozhodné skutečnosti. V prvním případě jde o skutečnost nadhozenou výsledky hlavního přelíčení, avšak nehodnocenou v napadeném rozsudku; naproti tomu v druhém případě jde o skutečnost zjištěnou napadeným rozsudkem. O významu skutečnosti v prvním případě rozhoduje skutkové hledisko, kdežto o významu skutečnosti v druhém případě rozhoduje právní hledisko.

Nesmíme proto při tom, když vykládáme pojem výroku o rozhodných skutečnostech, se ptáti, zda jde o rozhodnou skutečnost, neboť tato otázka má dvojí smysl, nýbrž musíme se ptáti, zda se napadený výrok týká rozhodných skutečností.

Druhá otázka, zda se namítaná vada týká rozhodných skutečností (to je otázka způsobilosti vytýkané vady přivoditi změnu napadeného výroku o rozhodných skutečnostech), je otázkou o p o v a z e z m a t k u podle § 281, čís. 5 tr. ř., o níž bude pojednáno dole pod čís. 14.

Zprostí-li na příklad soud obžalovaného obžaloby pro násilí podle § 81 tr. z. spáchané na polním hlídači, ježto má za dokázané, že polní hlídač nebyl označen služebním odznakem a vytýká-li zmateční stížnost, že nalézací soud pominul výpověď svědka, který potvrzoval, že polní hlídač měl odznak připevněn na klopě kabátu, je si utvořiti nejprve úsudek o tom, zda je třeba uvedené skutečnosti k naplnění pojmu vrchnostenské osoby. Ježto pak polní hlídač požívá ochrany jako vrchnostenská osoba jen tenkrát, je-li označen služebním odznakem, týká se napadený výrok rozhodné skutečnosti.

Naopak není-li třeba skutečnosti, již se týká napadený výrok, k naplnění zákonné skutkové podstaty, pak jde o skutečnost nerozhodnou. Učiní-li soud na příklad vadný výrok o tom, že lesní hajný byl opatřen služebním odznakem, není se třeba zabývati způsobilostí činěné výtky přivoditi změnu napadeného výroku již proto, že tu nejde o výrok o rozhodné skutečnosti, neboť se k naplnění pojmu vrchnostenské osoby u lesního hajného ve veřejné službě nevyžaduje, aby byl opatřen služebním odznakem.

To, že se rozhodnost skutečnosti, již se týká napadený výrok, posuzuje z právního hlediska, nesmí stěžovatele másti; stěžovatel musí přesně rozlišiti, zda má uplatniti zmatek podle § 281, čís. 5 tr. ř., nebo zda má napadnouti právní názor nalézacího soudu některým z hmotněprávních zmatků.

Zprostí-li na příklad soud obžalovaného obžaloby pro násilí podle § 81 tr. ř. spáchané na lesníkovi ve veřejných službách a vysloví-li, že lesník je chráněn jen tenkrát, byl-li opatřen služebním odznakem, a zjistí-li dále, že v případě, o nějž jde, lesník neměl takový odznak, pak se rozsudek opírá o nesprávný právní názor, neboť lesní personál ve veřejné službě nemusí míti služební odznak, aby požíval ochrany vrchnostenské osoby. Chce-li tu stěžovatel (státní zástupce) úspěšně napadnouti takový rozsudek, musí napadnouti nesprávný právní názor zmatkem podle § 281, č. 9, písm. a) tr. ř. Chybí však, uplatní-li toliko vadu neúplnosti výroku, že lesní hajný neměl takový odznak, dovolává se toho, že nalézací soud pominul svědecké výpovědi, podle nichž lesník měl takový odznak, neboť se napadený výrok týká skutečnosti nerozhodné s hlediska uvedeného právního výkladu, kdy lze lesní personál ve veřejné službě pokládati za vrchnostenskou osobu.

5. Od výroku o rozhodných skutečnostech je rozeznávati další součást rozhodovacích důvodů totiž p r á v n í ú v a h y.

Je tu třeba přesně rozlišovati, neboť právní úvahy nalézacího soudu nemohou býti napadány zmatkem podle § 281, čís. 5 tr. ř. Je nesprávné, jestliže stěžovatel — jak se často děje — napadne skutkové a právní závěry společně zmatkem podle § 281, čís. 5 tr. ř. a pak dodá, že všechny již uvedené námitky uplatňuje též s hlediska zmatku podle § 281, čís. 9, písm. a)

tr. ř. To jen svědčí o tom, že si stěžovatel neuvědomil podstatu zmatku podle § 281, čís. 5 tr. ř., nebo že nerozlišuje otázku právní od otázky skutkové.

Jen pro úplnost se tu opakují známé zásady o poměru obou otázek.

Právními úvahami se rozumí výklad zákona (interpretace) a podřadění zjištěného děje pod zákonné ustanovení (subsumce a aplikace); právní otázkou je na příklad otázka výkladu projevu (»Výklad projevu otázkou právní«, Právní praxe, 1940, str. 261), neb otázka »zda obžalovaný jednal v úmyslu požadovaném zákonem« (přesněji zda jeho duševní stav lze podřadit pod zákonný znak zlého úmyslu).

Skutkovými úvahami jsou odpovědi soudu na otázku, »co tu bylo a co se stalo«. »Bylo tu« vše, co tvoří prostředí trestného činu, tedy doba, místo, prostředky, předmět činu, dále vše, co o tom pachatel věděl (srov. rozh. č. 6190 Sb. n. s.), viděl nebo slyšel. »Stalo se« vše, co souvisí se změnou, která byla činem způsobena v daném prostředí, tedy učiněný pohyb, vyslovený projev, napsaný článek, použitá známka, dále vše, co si pachatel o tom představoval, přál, chtěl, předvídal, za jakým účelem jednal (srov. rozh. č. 6488 Sb. n. s.) a jak se rozhodl.

6. K výroku o rozhodných skutečnostech musí býti připojeny důvody. Mluvíme-li o důvodech podle § 281, čís. 5 tr. ř., nesmíme je ztotožňovati s (rozhodovacími) důvody podle § 270, odst. 2, čís. 5 tr. ř. Pojem rozhodovacích důvodů je širší, neboť důvody podle § 281, čís. 5 tr. ř. jsou jen jejich součástí — jak bylo již nahoře pod 3. uvedeno. Důvody podle § 281, čís. 5 tr. ř. je rozuměti jen důvody, »z nichž nalézací soud pokládá zjištěné skutečnosti za dokázané nebo za nedokázané«. Důvody v tomto smyslu se ztotožňují se zdrojem (pramenem), z něhož nalézací soud čerpal svoje přesvědčení o skutkových otázkách.

Sem spadá ona část rozhodovacích důvodů, v níž se uvádí, že soud zjistil »podle výpovědi svědků X. Y., podle trestního oznámení, podle náčrtku o místě nehody, podle znaleckého nálezu a posudku atd.«. Veškeré další úvahy o skutkových otázkách, hodnocení jednotlivých důvodů a závěry podle nich učiněné patří do výroku o rozhodných skutečnostech.

7. Uvedením důvodů v tomto smyslu rozumíme toliko pojmenování pramene, nikoli též uvedení jeho obsahu. Uvedení obsahu jednotlivých důvodů rozlišuje § 281, čís. 5 tr. ř. tím způsobem, že je označuje jako »údaje rozhodovacích důvodů o obsahu listin u spisů uložených aneb o soudních výpovědích«.

Pokusme se v další části článku poznati jednotlivé vady uvedené v § 281, čís. 5 tr. ř., jakož i které části rozsudku se týkají.

8. Podle § 281, čís. 5 tr. ř. je zmatkem, »nebyly-li uvedeny pro výrok o rozhodných skutečnostech žádné důvody«. Tato vada se označuje jako úplný nedostatek důvodů.

O takovou vadu jde tenkrát, jestliže nalézací soud uvede v rozhodovacích důvodech svůj závěr o některé skutečnosti, opomine však pojmenovati pramen, z něhož čerpal svůj závěr; to však jen tenkrát, když pro skutkový závěr nebyl označen vůbec žádný pramen.

Tomu se rovná případ, kde soud sice odkazuje na pramen svého vědění, avšak označuje jej tak v adným způsobem, že nelze pramen spolehlivě poznati. O takový případ jde na příklad, odkazuje-li nalézací soud jen povšechně na výsledky průvodního řízení, aniž je přesně uvádí.

Úplnému nedostatku důvodů se dále rovná případ, kde nalézací soud jmenuje pramen svého skutkového závěru, avšak nesměl k němu přihlížeti. Tomu je tak, jestliže soud běře za základ svého zjištění prameny, které nepřišly na přetřes při hlavním přelíčení (rozh. čís. 1632 Sb. n. s.). Vždyť podle § 258, odst. 1 tr. ř. »smí míti soud při rozsuzování jen k tomu zření, co se stalo při hlavním přelíčení a spisy mohou býti průvody jen

potud, pokud byly při hlavním přelíčení předčítány«. Kdyby soud nesměl přihlížeti k jednomu z několika průvodů, na nichž založil svůj skutkový závěr, nejde o vadu »úplného« nedostatku důvodů, neboť k ní se vyžaduje, aby pro skutkový závěr nebyly uvedeny vůbec žádné důvody; tomu tak není v nadhozeném případě, kde vedle průvodu, k němuž nalézací soud nesměl přihlížeti, byly pro skutkový závěr uvedeny ještě jiné průvody, jichž se uvedená vada netýká. Nápravu v takovém případě bylo by lze zjednatí jen podle § 362 tr. ř.

Vadu úplného nedostatku důvodů ve smyslu nahore uvedeném nelze zaměňovati s nedostatečností, nepostačitelností nebo nepřesvědčivostí důvodů (rozh. č. 2517, 2936, 3824, 4178 Sb. n. s.). Neporozuměním tomuto zmatku se stává, že stěžovatel zabouje na pole odvolání z výroku o vině a že napadá pod záminkou úplného nedostatku důvodů věcnou správnost skutkových závěrů. Ještě do další chyby pak upadají ti, kteří sami opravují skutkové závěry nalézacího soudu, nahrazují je jinými a na tomto podkladě dovozují právní mylnost napadeného rozsudku podle § 281, č. 9, písm. a) tr. ř., neboť vedle toho, že neporozuměli zmatku podle § 281, č. 5 tr. ř., přehlížejí ještě, že zrušovací soud smí podle § 288, odst. 2, č. 3 tr. ř. položit za základ svého rozhodnutí jen ty skutečnosti, které zjistil sborový soud první stolice.

9. Podle toho, co bylo uvedeno pod čís. 8, rozumí se vadou úplného nedostatku důvodů případ, kde nalézací soud úplně opominul uvést, z jakého pramene čerpal svoje přesvědčení o skutkových otázkách (nebo kde jej sice uvedl, avšak nesměl k němu přihlížeti).

Jak je tomu v případě, kde soud uvádí pramen (základ, důvody) svého výroku o rozhodných skutečnostech, kde však mezi udaným pramenem a učiněným výrokem o rozhodné skutečnosti není logické souvislosti?

Podle judikatury jde tu o vadu (úplného) nedostatku logických důvodů, která se rovná vadě úplného nedostatku důvodů.

S tímto výkladem § 281, čís. 5 tr. ř. je souhlasiti, neboť formálnost zrušovacího řízení nemůže jíti tak daleko, aby nebylo lze napadnutí závěrů, jež jsou nesmyslné.

O nedostatek logických důvodů jde na příklad tenkrát, jestliže se soud dovolává na doklad svého skutkového závěru svědecké výpovědi, ač podle ní se průběh nehody stal jinak, takže obsah svědecké výpovědi přímo vylučuje závěr nalézacího soudu (nejde tu o vadu rozporu se spisy — viz pod čís. 10 —, neboť ta předpokládá, že v napadeném rozsudku byl nejen pojmenován pramen soudcovského přesvědčení, ale i uveden jeho obsah). Sem patří i případ, kde se soud dovolává svědecké výpovědi, ač ve svědecké výpovědi není vůbec zmínky o skutečnosti, již se týká napadený závěr (nejde tu o vadu nejasnosti, neboť výrok o rozhodných skutečnostech je jasný, srozumitelný, kdežto nesrozumitelné je, jak jej nalézací soud mohl učiniti na podkladě, jehož se dovolává).

O nedostatek logických důvodů však nejde tenkrát, jestliže výsledky hlavního přelíčení napověděly dvě (nebo více) skutkové možnosti, mezi nimiž se nalézací soud rozhodoval. O takový případ jde nepochybně tam, kde se výsledky hlavního přelíčení rozpadají ve dvě skupiny (nebo ve více skupin), z nichž každá svědčí o jiné skutkové možnosti (alternativě), neboť se tu nalézací soud rozhoduje pro tu neb onu možnost v mezích § 258, odst. 2 tr. ř. podle svého volného uvážení. O takový případ jde však i tam, kde lze výsledky hlavního přelíčení shrnouti do jediné skupiny, která však není jednoznačná, nýbrž připouští více alternativ. Tomu je tak na příklad tenkrát, když průvody usvědčují obžalovaného, že jednal ze žárlivosti, neboť z toho lze usouditi jak na to, že obžalovaný

chtěl svoji oběť usmrtiti, tak na to, že ji chtěl toliko poznamenati; o nedostatek logických důvodů by tu šlo tenkrát, kdyby soud zjistil, že obžalovaný střelil svou oběť ze žárlivosti, a kdyby na tomto podkladě vyslovil, že rána vyšla pro neopatrné zacházení se zbraní (srv. případ rozh. čís. 2379 Sb. n. s.).

Pro opačný názor (totiž že jde o nedostatek logických důvodů v případě, kde jediná skupina důvodů připouští více skutkových možností) zdánlivě mluví rozh. č. 4463 Sb. n. s. Z důvodů nahoře uvedených nelze s ním však souhlasiti. Pro případ uvedeného rozhodnutí by spíše přiléhalo odůvodnění, že pachatelovo rozčilení vylučuje zlý úmysl teprve, dostoupilo-li stupně poruchy vědomí podle § 2, písm. c) tr. z., nikoli však tenkrát — jak mylně se nalézací soud domnívá — šlo-li o případ pouhého rozčilení ve smyslu § 46, písm. d) tr. z. [jde tu o zmatek podle § 281, č. 9, písm. a) tr. ř.].

O vadu nedostatku logických důvodů jde jen tenkrát, jestliže je tento nedostatek úplný, to je, jestliže všechny důvody uvedené pro napadený skutkový závěr jsou nelogické. O takový případ nejde tam, kde se soud dovolává několika důvodů pro svůj závěr, avšak není tu logická spojitost s jedním nebo s několika uvedenými důvody. I v tomto případě mohla by býti chyba napravena jen mimořádnou obnovou podle § 362 tr. ř.

Od případu, kde jeden z důvodů nemá logické spojitosti s učiněným závěrem, je rozeznávati případ, kde soud uvedl důvody souhrnně a činí pak na jejich podkladě souvislé zjištění o průběhu děje. Důvody lze totiž uvést souhrnně nejen tenkrát, když každý jednotlivý důvod potvrzuje skutkové zjištění v jeho celém rozsahu, ale i tenkrát, když jednotlivé důvody potvrzují část skutkového děje, ovšem tak, že se navzájem doplňují (nikoli vylučují). Nelze tu mluvit o nedostatku logických důvodů, i když určitá část zjištěného děje nemá logické souvislosti s některým důvodem souhrnně uvedeným (na příklad z náčrtku o místě nehody nelyne, že obžalovaný dával výstražné znamení). Ovšem předpokládá se i tu, že je nepochybné, že a kterých jednotlivých důvodů se soud dovolává jako pramenů svých jednotlivých skutkových závěrů. Přehlednější (správnější) je proto, uvedou-li se důvody pro každý jednotlivý závěr zvláště.

Nelogičnost důvodů posoudí soudce podle svého obecného vzdělání a svých životních zkušeností (srv. »Znalecká otázka«, Právní prakse, V, 1941, str. 136).

10. Má býti v rozhodovacích důvodech vedle pojmenování důvodů ještě uveden též jejich obsah? Má tu býti uvedeno (citováno, reprodukováno), co vypovídal svědek, co je obsaženo v listině, dříve než se uvede skutkový závěr, který si soud učinil na jejich podkladě?

Podle § 270, odst. 2, čís. 5 tr. ř. má býti v důvodech uvedeno, »z jakých důvodů« má soud zjištěné skutečnosti za dokázané; podle § 281, čís. 5 tr. ř. je zmatkem, »je-li podstatný odpor mezi údaji důvodů rozhodovacích o obsahu listin u spisů založených aneb o soudních výpovědích a listinami nebo protokoly o výsleších a seděních samými«. Z těchto ustanovení plyne, že předpokladem zmatku »rozporu se spisy« (spisového rozporu, vnějšího rozporu) je, že v rozhodovacích důvodech je obsažen údaj obsahu použitých důvodů (pramenů), nikoli však tenkrát, jestliže tu takové údaje chybí.

Nelze souhlasiti s názorem, že údajů o obsahu důvodů je třeba ve složitých případech. Je zbytečné, jestliže soud opisuje obsah důvodů do rozsudku, jinými slovy, jestliže do rozsudku opisuje obsah spisů, neboť tím jen zatěžuje rozsudek; vždyť otázku, zda závěry učiněné podle uvede-

ných důvodů jsou logické (srv. pod čís. 9), posoudí zrušovací soud nikoli podle reprodukce obsahu důvodů uvedené v rozhodovacích důvodech, nýbrž podle obsahu samého pramene, jak je uveden ve spisech.

Podle toho, co uvedeno, je zmatkem podle § 281, čís. 5 tr. ř. nesprávný údaj o obsahu použitých důvodů na příklad cituje-li soud nesprávně obsah trestního lístku při výroku o nepodmíněnosti odsouzení. Údaj (citace) nemusí býti doslovný, nýbrž stačí, když údaj obsahově uvádí něco jiného, než je obsahem pramene, na příklad když soud v rozhodovacích důvodech uvede, že výpověď svědka byla negativní, ač svědek potvrdil důležité skutečnosti. N e n í však reprodukcí, když nalézací soud činí skutkový závěr, který je třeba doslovného znění s obsahem pramene. Zda jde o reprodukci neb o skutkový závěr, posoudí se podle toho, zda soud toliko vymezuje podklad svých skutkových závěrů, či zda vyhovuje svojí povinnosti uvést, které skutečnosti má za dokázané nebo za nedokázané.

I tohoto zmatku se zneužívá k tomu účelu, aby byla napadána věcná správnost skutkových závěrů, to je místo srovnání obsahu reprodukce pramenů s obsahem spisů srovnává se tu pak skutkový závěr s obsahem pramene (srv. rozh. čís. 1860 Sb. n. s.).

Musí jíti o rozpor týkající se obsahu pramene. Přehlédne-li na příklad soud, že pramenem není svědecká výpověď nýbrž výpověď spoluobžalovaného, nejde o spisový rozpor, neboť tu nejde o údaj o obsahu pramene, nýbrž o skutečnost, vzbuzující pochybnosti o spolehlivosti pramene; přehlédne-li ji soud, dopustil se neúplnosti výroku o rozhodných skutečnostech (jinak rozh. čís. 4321 Sb. n. s., podle něhož tu jde o spisový rozpor).

11. Vada neúplnosti výroku o rozhodných skutečnostech záleží v podstatě v tom, že skutkový závěr byl učiněn na kusém podkladě (srv. rozh. čís. 5627 Sb. n. s.).

Podle § 258, odst. 2. tr. ř. je soud povinen zkoumati při svých skutkových závěrech vše, co svědčí proti nim; nesplní-li tuto svoji povinnost, zatěžuje výrok o rozhodných skutečnostech řečenou vadou. O takový případ nejde, pominul-li nalézací soud ještě některý průvod, který svědčí pro skutkový závěr, k němuž došel. Uplatňuje proto na příklad zcela bez naděje na úspěch zmateční stížnost výtku, že soud měl přihlédnouti ještě k dalším svědeckým výpovědím, které potvrdily skutečnosti, z nichž si lze učiniti závěr o úplné opilosti obžalovaného, když soud ho uznal beztak vinným jen přestupkem podle § 523 tr. z., neboť k závěru o úplné opilosti obžalovaného došel již na jiném podkladě.

Ježto jde o vadu výroku o rozhodných skutečnostech, musí se výtku týkati toho, že se nalézací soud nevypořádal s důkazem, potvrzujícím určitou skutečnost; nelze proto vytýkati, nezabýval-li se soud tvrzením svědka nebo znalce, kteří vypovídali o právních otázkách (na příklad svědek potvrdil, že obžalovaný jel opatrně, nebo znalec se vyjádřil, že obžalovaný nezavinil nehodu).

Ježto podstata uvedeně vady záleží v tom, že soud nepřihlédl k průvodu, který svědčí proti jeho skutkovému závěru, nespadá sem výtku, že nalézací soud opřel svůj závěr o důvod, který pro něj nesvědčí (že přehlédl, že důkaz, jehož se dovolává, nepotvrzuje jeho výrok o rozhodných skutečnostech (srv. k tomu, co uvedeno pod čís. 9, v odst. 5, 9)).

Vytýkanou vadu musí stěžovatel přesně označiti; je vhodné připojiti i čísla listů, jež obsahují opominuté průvody. NESTAČÍ se prostě na doklad

svědkovy nehodnověrnosti odvolati na rozpory obsažené v jeho výpovědi, nýbrž je třeba přesně uvésti tvrzené rozpory. Nestane-li se tak, neobsahuje zmateční stížnost skutečnost, jež má býti důvodem zmatečnosti (§ 1, čís. 2 zák. čís. 3/1878 ř. z.).

To, že opominutý průvod svědčí proti napadenému skutkovému závěru, posoudí se podle zásad logického myšlení. Nevyhovuje-li činěná výtka této podmínce, nejde o vadu neúplnosti podle § 281, čís. 5 tr. ř., neboť nalézací soud má povinnost zkoumati jen ty průvody, které jsou závažné pro jeho závěry.

Neúplnost výroku o rozhodných skutečnostech nesmí se zaměňovati s neúplností řízení podle § 281, čís. 4 tr. ř. (rozh. čís. 5627 Sb. n. s.). K tomuto postupu se uchylují stěžovatelé tenkrát, když zmatek podle § 281, čís. 4 tr. ř. nemohou uplatňovati z toho důvodu, že opominuli v řízení před prvním soudem učiniti návrh na doplnění řízení ve vytykaném směru. Zmatek podle § 281, čís. 5 tr. ř. uplatňují tu bezdůvodně, neboť poukazují na skutečnosti, které nebyly potvrzeny výsledky hlavního přelíčení, a obsahem zmateční stížnosti namítнутý zmatek podle § 281, čís. 4 tr. ř. nemohou uplatniti s úspěchem, ježto chybí jeho formální předpoklad, totiž návrh stěžovatelův, který byl nalézacím soudem zamítnut neb opominut.

Neúplnost výroku o rozhodných skutečnostech podle § 281, čís. 5 tr. ř. předpokládá, že tu je takový výrok, avšak vadný. Nespadá sem případ, kde chybí vůbec skutkový závěr o rozhodné skutečnosti, neboť v takovém případě lze rozsudek napadnouti jen s hlediska některého hmotněprávního zmatku; nevyslovil-li se na příklad nalézací soud o tom, zda polní hlídač byl označen služebním odznakem a uznal-li obžalovaného vinným podle § 81 tr. z., podřadil nesprávně případ pod zákon, neboť zjištěné skutečnosti nenaplňují zákonný pojem vrchnostenské osoby.

12. Výrok o rozhodných skutečnostech nesmí býti dále nejasný.

Touto vadou je zatížen výrok o rozhodných skutečnostech, připouští-li různý výklad (rozh. čís. 2877 Sb. n. s.) nebo když je nesrozumitelný (rozh. čís. 3795 Sb. n. s.).

Pochybné je na příklad, co je obsahem výroku o rozhodných skutečnostech v tomto případě: Rozsudek uvádí nejprve údaje o obsahu svědeckých výpovědí a praví, že jeden svědek potvrdil, že automobilista houkal na 20 m a že poškozený na to reagoval a zastavil se, a že druhý svědek vypověděl, že obžalovaný troubil na 6 m, že se poškozený ohlédl a skočil před vozidlo; po této reprodukci svědeckých výpovědí připojuje se v rozsudku výrok o rozhodných skutečnostech toho obsahu, že poškozený včas reagoval na znamení a zastavil se. Tento výrok je nejasný v tom směru, zda poškozený reagoval na znamení již na 20 m a zastavil se, nebo zda přecházel jízdni dráhu až do doby, kdy vozidlo bylo od něho vzdáleno jen 6 m. Jde o výrok o rozhodné skutečnosti, neboť zůstal-li chodec státi na vzdálenosti 20 m, mohlo vozidlo jeti dále; přiblížilo-li se však vozidlo chodci až na 6 m, než chodec na znamení vůbec reagoval, pak bylo povinností řidiče, aby rychlost zvolnil přiměřeně zmenšující se vzdáleností mezi vozidlem a chodcem.

Nejasnost výroku o rozhodných skutečnostech je rozeznávati od nejasnosti pochodu, jakým nalézací soud došel k (jasnému a srozumitelnému) skutkovému závěru na podkladě jmenovaného důvodu (pramene). V tomto případě lze toliko uvažovati, zda výrok o rozhodných skutečnostech netrpí vadou nedostatku logických důvodů (srv. nahoře pod čís. 9).

13. Konečně nesmí býti výrok o rozhodných skutečnostech sám s sebou v odporu.

Tento vnitřní rozpor předpokládá, že jsou tu dva skutkové závěry, které jsou navzájem v takové neshodě, že nemohou vedle sebe obstáti podle zásad logického myšlení (rozh. čís. 2537, 3795 Sb. n. s.).

O takový vnitřní rozpor jde na příklad tenkrát, když je v rozsudečném výroku uvedeno jiné datum spáchání trestného činu, než v rozhodovacích důvodech (ovšem za předpokladu, že výrok o datu je výrokem o rozhodné skutečnosti, na příklad s hlediska otázky promlčení).

Musí si odporovati dva s k u t k o v é závěry. Jsou-li v neshodě skutkový závěr se závěrem právním, pak může jíti jen o nesprávné podřazení (subsumpci) zjištěného děje pod zákonné ustanovení. Netřeba podotýkati, že sem nespadá dále rozpor dvou právních úvah (rozh. čís. 3681 Sb. n. s.).

Nesprávně bývá uplatňována vada vnitřního rozporu v těchto případech: Soud věří obžalovanému, pokud doznává čin ve shodě s výsledky hlavního přelíčení. Soud věří některému svědku, pokud je jeho výpověď ve shodě s výpověďmi jiných svědků, jinak mu nevěří. Nejde tu o vnitřní odpor, který — jak bylo uvedeno — předpokládá dva skutkové závěry, jež se navzájem vylučují. Vždyť tu nejde o dva skutkové závěry toho smyslu — jak se mylně stěžovatel domnívá —, totiž že nalézací soud vyslovil, jeden skutkový závěr o tom, že obžalovanému (svědkovi) nevěří, a druhý skutkový závěr, že témuž obžalovanému (svědkovi) věří, nýbrž vyslovil toliko jediný závěr, totiž že obžalovanému (svědkovi) věří, pokud je podporován dalšími výsledky hlavního přelíčení.

14. Nahore pod čís. 4 bylo zdůrazněno, že se musí rozeznávati pojem rozhodné skutečnosti, jíž se týká napadený výrok, od pojmu způsobilosti vytýkané vady přivoditi změnu napadeného výroku v stěžovatelův prospěch.

Smí se zrušovací soud zabývati způsobilostí vytýkané vady v tomto směru? Smí se zabývati hodnocením vlivu přihodivší se vady na rozhodnutí?

Ustanovení § 281, čís. 5 tr. ř. nám v této otázce nedává vysvětlení; ze slov »výrok o rozhodných skutečnostech« nelze tu nic vytěžiti, neboť podle nich lze řešiti jen otázku, jaké povahy musí býti napadený výrok, kdežto v nadhozené otázce jde o posouzení p o v a h y z m a t k u podle § 281, čís. 5 tr. ř.

Zbývá tudíž přihlédnouti k ustanovení § 281, posl. odst. tr. ř. Z toho, že zmatek podle § 281, čís. 5 tr. ř. není uveden mezi relativními zmatky, je usuzovati, že řečený zmatek je zmatkem a b s o l u t n í m. To znamená, že musí býti napadený rozsudek zrušen, jakmile se zjistí vytýkaná vada, a že nelze uvažovati o možném vlivu, který měla vada na rozhodnutí.

Přesto, že jde o zmatek absolutní povahy, musí býti zmatek podle § 281, čís. 5 tr. ř. uplatněn v mezích zásad vyvozovaných z § 281, odst. 1 tr. ř.; z tohoto ustanovení se dovozuje, že stěžovatel musí zmatečnými stížnostmi sledovati svůj prospěch, tedy na příklad, že obžalovaný musí sledovati zlepšení svého postavení, nebo že předpokladem zmatečnými stížnostmi je, aby stěžovatel byl rozhodnutím nalézacího soudu zkrácen (viz »Relativnost důvodů zmatečnosti«, Právní prakse, 1937, str. 110); praví se, že tento předpoklad chybí, nelze-li ani pro ten případ, že by bylo přisvědčiti výtkám činěným zmatečnými stížnostmi, dojíti k závěru, že by byl nalézací soud rozhodl příznivěji pro stěžovatele, kdyby bylo nedošlo k vytýkané nesprávnosti.

O takový případ jde na příklad tenkrát, učiní-li nalézací soud několik skutkových závěrů (obžalovaný jel rychle, po nesprávné straně, a nedával výstražné znamení), z nichž každý sám o sobě odůvodňuje právní závěr o nedbalosti obžalovaného a stěžovatel rapadá jediný z těchto skutkových závěrů; pak nemůže míti podle judikatury zmatečnými stížnostmi úspěch, neboť i kdyby byl odstraněn skutkový závěr napadený stěžovatelem, nemohlo by to míti význam pro výrok o vině, neboť tento je odůvodněn ještě vzhledem na další skutkové závěry zmatečnými stížnostmi nedotčené. Tento postup je ovšem možný jen tenkrát, kdyby nalézací soud nepokládal za přítěžující, že obžalovaný porušil svoje povinnosti ve více směrech.